

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1489/23

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופט י' אלרון

העותר: שמעון גמליאל חאראר

נ ג ד

המשיבים: 1. יועמ"ש הרבנות הראשית
2. הרבנות הראשית לישראל - ועדת משמעת
לנבחנים
3. מנהל בחינות הרבנות הראשית
4. מנכ"ל הרבנות הראשית (בפועל)
5. מנהל מחלקת בחינות והסמכה
6. משגיחי הבחינה בשעת הבחינה בחדר קריסטל
פנימי ימין

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותר: בעצמו
בשם המשיבים: עו"ד אילנית ביטאו; עו"ד יובל שפיצר

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. בעתירה שלפנינו, מבקש העותר, כי נורה על ביטול החלטת ועדת המשמעת של מחלקת בחינות והסמכה ברבנות הראשית לישראל (להלן: ועדת המשמעת), מיום 23.11.2022, לפסול את המבחן שאליו ניגש ביום 6.11.2022, ב'הלכות מקוואות', וזאת מחמת הפרת נהלים וחשש לפגיעה בטוהר הבחינה.

העובדות

2. ביום 6.11.2022 התקיימו ברחוב הפסגה 8, בשכונת בית וגן בירושלים, מבחני הסמכה לרבנות. מבחנים אלה נערכים על-ידי מועצת הרבנות הראשית לישראל, מכוח סמכותה לפי חוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ס-1980 (כן ראו: תקנות 4 ו-5 לתקנות

שירותי הדת היהודיים (בחירת רבני עיר), התשפ"ב-2022). העותר דנן, בעל תואר שני במשפטים, ניגש במועד האמור למבחן בהלכות מקוואות, וזאת לאחר שכבר ניגש בעבר ל-4 מבחני הסמכה של הרבנות.

3. כעולה מהמתואר בעתירה, ובתגובת המשיבים, הבחינה נקבעה לשעה 10:30, כאשר קודם לכן, בשעה 10:00, ניתנו על-ידי שני המשגיחים שנכחו בחדר הבחינה, הנחיות והוראות לגבי אופן ביצוע המבחן. במסגרת זו, התבקשו הנבחנים להניח את "כל התיקים/מגבעות/מעילים/טלפונים/שעונים חכמים" במקום המיועד לכך, בקדמת חדר הבחינה, בעודם כבויים.

4. העותר הגיע באיחור קל לבחינה, בשעה 10:35, ומשכך לא נכח בעת מתן ההנחיות בעל-פה. ואולם, עם כניסתו, קיבל העותר דף הנחיות, שבו צוין, בין היתר, כי "טרם תחילת הבחינה, יש להעביר את כל הציוד האישי (תיקים, מעילים ומגבעות, טלפונים ניידים וכל אמצעי אלקטרוני אחר) לקדמת הכתה". העותר, שלטענתו לא היה סיפק בידו לעיין בדף ההנחיות, מילא את פרטיו האישיים, אך לא חתם על ההצהרה שבתחתית דף ההנחיות, שלפיה הוא "מתחייב לפעול בהתאם לאמור בנהלים ולהנחיות המופיעים בו".

5. כנטען בתגובת המשיבים, בשעה 10:50 – שעה שבה אין חולק כי העותר שהה בחדר הבחינה – חזרו המשגיחים על עיקרי ההנחיות, וכפרט על האיסור בדבר החזקת ציוד אישי, לרבות טלפונים ניידים, במהלך המבחן.

6. כעבור שעה מתחילת המבחן, יצא העותר באישור לשירותים, ושהה שם למשך כ-13 דקות. בשובו מבית הכסא, נמצא כי ברשותו טלפון 'חכם', בנרתיק צד החגור למתניו, שלפי תיאור המשגיחים היה "במצב סגור אבל לא כבוי", וזאת בניגוד להנחיות הבחינה. אחד מהמשגיחים ניגש לעותר, שאלו לפשר הדבר, וזה השיבו כי בשום שלב בבחינה לא הוסבה תשומת ליבו לאיסור להחזיק טלפון נייד במהלך הבחינה, וכי כלל לא שם לב להימצאות המכשיר ברשותו. בהמשך, משהפך הוויכוח לקולני, נקרא לכתה מרכז תחום הבחינות ברבנות הראשית, מר יעקב אלמז, ובינו לבין העותר החלו חילופי דברים, תוך שהעותר מרים את קולו ומפריע למהלך הבחינה התקין, כך לטענת המשיבים, עד כדי כך שהוזמנו למקום גורמי אבטחה, על מנת להשיב את השקט על כנו. העותר פרט את התייחסותו לאירוע, על-גבי טופס "דיווח על חשד לפגיעה בטוהר הבחינה", שבו ציין כי "לא פתחתי את הטלפון שלי בשום שלב בבחינה. וכמוכן שמרתי על טוהר הבחינה ואני מוכן לבוא ולהיבחן אישית על כל חומר ע"מ להוכיח את בקיאותי בבחינה ואשמח שלהבא יחודדו הנהלים ולא יביישו נבחנים".

7. אחר הדברים הללו, ביום 8.11.2022, פנה העותר ללשכה המשפטית של הרבנות הראשית ולמחלקת הבחינות ברבנות הראשית, באמצעות דואר אלקטרוני, בבקשה "לשנות את נוהל בדיקת המבחנים", ובדרישה "לבטל את הערת האזהרה שלכאורה אמורה להיות בענייני". העותר טען בפניה זו, כי פעל לאורך כל הדרך בתום לב, תוך שציין כי "גם אם אקבל הערת אזהרה בכוונתי לערער, מפני שאין עונשין אם לא מזהירים".

8. ביום 23.11.2022 החליטה ועדת המשמעת לפסול את מבחנו של העותר. הוועדה מצאה כי העותר עבר על הנוהל האוסר החזקת טלפון נייד במהלך הבחינה, ויש לדחות את טענתו לאי-ידיעת האיסור הנ"ל. עוד נקבע, כי יש לראות "בחומרה רבה את התנהלות הנבחן במקרה זה [...] בהתנהלותו הפר הנבחן את נהלי הבחינה כשהוא מחזיק ברשותו טלפון חכם, תוך שהוא מרים קולו על המשגיחים בכתת הבחינה, מפריע למהלך הבחינה התקין, וכן ליתר הנבחנים בכתה שעמלו על כתיבת הבחינה. זאת ועוד, הנבחן אף בהמשך גם נקט בלשון מאיימת בפני נציג הרבנות תוך שהוא מבהיר כי 'אם יפסלו לו את המבחן, הוא יעתור לביהמ"ש'".

9. ביום 4.12.2022 נמסרה לעותר החלטת ועדת המשמעת, שבה צוין, כי "אין בפסילה זו כדי למנוע ממך לגשת לבחינה בנושא זה במועד חלופי. עם זאת, הרבנות הראשית רואה חשיבות רבה בשמירה על טוהר הבחינות ולפיכך, במידה ויימצא בעתיד כי פעלת בניגוד לנהלי הבחינות, לא יהיה מנוס מלשקול נקיטת צעדים בעניינך, לרבות השעיה מבחינות הרבנות".

10. בהמשך, ביום 13.12.2022, פנה העותר ליועץ המשפטי של הרבנות הראשית, באמצעות דואר אלקטרוני, וטען כי לא הכיר את האיסור בדבר החזקת טלפון נייד במהלך הבחינה; כי רשלנותם של המשגיחים במבחן – שלא וידאו כי הוא מכיר את נהלי הבחינה, ואף נמנעו מלהזהירו בדבר האיסור להחזיק טלפון סלולרי, הגם שראו את מכשירו הנייד מבצבץ תחת הסריג שלבש – עולה כדי "אשם תורם", המצדיקה את ביטול הליכי המשמעת נגדו; וכי החלטת ועדת המשמעת לוקה באכיפה בררנית, וזאת ביחס לנבחן אחר, שענד לידו שעון חכם במהלך אותו מבחן, מבלי שנעשה עמו דבר.

11. ביום 29.12.2022 נענה העותר, על-ידי הלשכה המשפטית של הרבנות הראשית, כי לא נפל פגם בהחלטת ועדת המשמעת. אי לכך, פנה העותר בעתירה מנהלית לבית המשפט לעניינים מנהליים בירושלים, אך זו סולקה על הסף, ביום 12.2.2023, מחמת חוסר סמכות עניינית (עת"מ 31536-01-23; השופטת ת' בר-אשר).

מכאן העתירה שלפנינו.

טענות הצדדים

12. העותר מעלה בעתירתו תמיהות רבות מספור, בנוגע להתנהלותם של צוות המשגיחים בבחינה; להתנהלותו של מנהל מערך בחינות ההסמכה; ולהתנהלותה של המשיבה 1 – עורכת דין בלשכה המשפטית של הרבנות הראשית. כל אלו, ואחרים, 'זכו', שלא בטובתם, להיכלל בין משיבי העתירה. בעיקרו של דבר, נטען, כי המשגיחים בבחינה התרשלו בכך שלא וידאו כי העותר מכיר ומודע לנהלי בחינות ההסמכה, פעלו שלא כדין בכך שניסו לפרוץ למכשירו הנייד ללא סמכות, ואף ניצלו את סמכותם לרעה בכך שהלבינו פניו לנגד עיני יתר הנבחנים. כן נטען, כי מנהל מערך בחינות ההסמכה נהג אִיפֶּה וְאִיפֶּה, בכך ש'ויתר' לנבחן אחר, חובש כיפה שחורה, שהחזיק שעון חכם במהלך המבחן, באופן המעלה חשד ל"אפליה על רקע דתי מאחר ואני חובש כיפה טרוגה". אשר לנציגת הלשכה המשפטית של הרבנות הראשית, נטען כי זו התעלמה מ"דאיית זהב" שהעביר לידיעתה, בדמות דוח פלט מחברת הסלולר שבה הוא מנוי, ממנו עולה כי העותר לא עשה כל שימוש במכשירו הנייד ביום 6.11.2022, בין השעות 10:14 ל-14:18, באופן המאייץ את החשש כי העתיק או בכלל השתמש במכשיר הסלולר, בשעה ששהה בשירותים. לכך הוסיף העותר, כי מבדיקה שערך במקום הבחינה לאחר מעשה, התגלה לו כי "ישנה רשת (אלחוטית – נ' ס') אחת שלא ניתן לגלוש דרכה". העותר מוסיף ומבקש, כי נורה, לכל הפחות, על השבת כספי האגרה ששילם לטובת ביצוע הבחינה, אם חלילה ידחו טענותיו העיקריות.

13. ביום 19.3.2023, הגיש העותר "בקשה הוספת סעדים נוסף בעתירה שהוגשה והרחבת נימוקים" (כך במקור – נ' ס'), שבגדרה העלה טענות כלליות נגד "נוהל עבודת וועדת משמעת לנבחנים" – נוהל מחודש יוני 2018, שפורסם באתר הרבנות הראשית, ושב הוגדרו מעשים שעולים כדי "הפרת משמעת" – שכן לטענתו נוהל זה נקבע בלא סמכות, אינו מתוארך, וכלל לא ברור מי ערך אותו. בהתאם לכך, ביקש העותר כי נקבע שהחלטת ועדת המשמעת, ניתנה אף היא בחוסר סמכות.

14. המשיבים טוענים כי דין העתירה להידחות על הסף, בהעדר עילה להתערבות בהחלטת ועדת המשמעת. לטענתם, החלטת ועדת המשמעת התקבלה על יסוד תשתית עובדתית מלאה, לאחר שנשקלו טענות הצדדים, וגם לגופה מדובר בהחלטה סבירה וראויה. אשר לדוח הפלט של חברת הסלולר, טוענים המשיבים, כי די בכך שהעותר החזיק בטלפון נייד בזמן ביצוע המבחן כדי להפר את האיסור הקבוע בנהלים ולבסס חשד לפגיעה בטוהר הבחינה, וכי גם בדוח האמור אין כדי להסיר את החשד, שהרי "ישנן דרכים רבות ומגוונות לעשות שימוש במכשיר טלפון נייד ובוודאי באמצעות מכשיר חכם [...]

כך שלא ניתן לפסול בוודאות אפשרות לכך שעשה בו שימוש לצורך השגת חומרי עזר אסורים".

15. אציין, כי במסגרת עתירתו, ביקש העותר לחסות את שמו ופרטיו המזהים, "מחשש לפגיעה בעתיד עם תפקידים בשרות המדינה והשירות הציבורי". המשיבים, מנגד, התנגדו לבקשה, תוך שציינו כי העותר לא הרים את הנטל להראות כי מתקיימת פגיעה חמורה בפרטיותו, וכי חשש לפגיעה בפרנסה לעתיד, אינה מבססת פגיעה בפרטיות המצדיקה את איסור הפרסום המבוקש.

דיון והכרעה

16. לאחר שעיינתי בעתירה, בתגובה לה, ובנספחיהן, נחה דעתי כי דין העתירה להידחות על הסף, בהעדר עילה משפטית להתערבות בהחלטת ועדת המשמעת. הלכה היא, כי בית משפט זה, בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, אינו משמש ערכאת ערעור על טריבונלים משמעתיים, ודברים אלה נכונים גם לגבי ועדת המשמעת לענייני בחינות ההסמכה שהוקמה על-ידי הרבנות הראשית (ראו והשוו: בג"ץ 1448/20 הרב שמואל אדלר נ' מועצת הרבנות הראשית לישראל – ועדת משמעת, פסקה 13 (10.5.2020)). התערבות שיפוטית בהחלטות מסוג זה תהיה מוצדקת כאשר נפלה בהחלטה הנבחנת טעות משפטית מהותית, וכאשר הצדק מחייב התערבות זו (בג"ץ 8675/10 יניב בין יצחק נ' בית הדין לערעורים של משטרת ישראל, פסקה 6 (26.4.2011)). בענייננו, לא נפלו פגמים מעין אלה, ולפיכך דינה של העתירה להידחות על הסף.

17. כעולה מהמסמכים שלפנינו, החלטת ועדת המשמעת התקבלה על יסוד תשתית עובדתית מלאה – עמדת המשגיחים ששהו בכתת הבחינה, ועמדת מנהל מערך ההסמכה, שנכח אף הוא במועד קרות האירועים – ולאחר שקילת טענות העותר, שהובאו לפניה, הן במסגרת טופס הדיווח שנכתב על-ידו 'בזמן אמת', הן במסגרת פנייתו היזומה ללשכה המשפטית של הרבנות הראשית. טענות העותר נבחנו, נשקלו ונדחו, באופן מנומק ויסודי. בהתאם לאמות המידה שצוינו, לא מצאתי עילה משפטית להתערבות בהחלטה מבוססת זו.

18. אשר לדוח הפלט מחברת הסלולר, צודקים המשיבים כי אין בכך כדי לשנות את התוצאה, ואף אין בדוח האמור כדי לאיין את החשש מפגיעה בטוהר הבחינה. גם אם נניח, כטענת העותר, כי לא עשה שימוש ברשת באינטרנט במהלך השעות בשירותים, וכי אורחי המבנה השוכן ברחוב הפסגה 8 בשכונת בית וגן אינם נהנים מאינטרנט אלחוטי חופשי (כך, על-פי בדיקה מאוחרת שטוען העותר כי ביצע); הרי שלא אלמן ישראל: ישנן דרכים נוספות שבאמצעותן ניתן לעשות שימוש במכשיר הנייד, אף מבלעדי גישה

לרשת האינטרנט. כך או אחרת, וזהו תורף העניין, האיסור הוא על החזקת טלפון נייד במהלך הבחינה ללא השגחה, ואין הוא תלוי בהוכחת השימוש המדויק שנעשה בו בזמן הבחינה. אכן, הוועדה איננה בוחנת כליות ולב, ויכול להיות שהעותר לא עשה שימוש פסול במכשירו הנייד, לצורך קבלת חומרי-עזר. ואולם, בניגוד לדמותו של 'גדליה', בסדרת הטלוויזיה 'שבאבניקים', שמבחנו נפסל מחמת שיחה תמימה עם 'דבורה' בזמן מבחן ההסמכה לרבנות, בנושא שאינו קשור לבחינה (ראו שם, עונה שניה, בפרק הראשון); הרי שבעולם המציאות, איננו זוכים לראות מבעד לעדשת המצלמה, את אשר אירע 'בזמן אמת', ולפיכך ברי כי די בהחזקת מכשיר נייד על-ידי הנבחן, לפרק זמן ממושך וללא השגחה, על מנת לבסס את הפרת המשמעת.

19. מעבר לאמור, אזכיר, כי מבחנו של העותר נפסל גם בשל הפרעה למהלך התקין של הבחינה, ולא אך בשל החזקת הטלפון הנייד. אשר לטענת העותר לאכיפה ביררנית, בין מחמת "גזענות", בין מחמת "אפליה על רקע דתי" – גם בה לא מצאתי כל ממש, בהעדר ביסוס עובדתי, ולו מינימלי, לטענה זו.

20. אוסיף, כי מצאתי את טענת העותר, בכל הנוגע לאי-מודעתו לנהלי הבחינה האוסרים על החזקת טלפון נייד במהלך המבחן, בין במצב 'פועל', בין במצב 'כבוי' – תמוהה ביותר. לא מדובר במי ש'נחת מהירח', ערב מבחן ההסמכה בהלכות מקוואות, אלא במי שסיים שני תארים במשפטים, ושמאחוריו כבר 4 מבחני הסמכה של הרבנות הראשית. בנסיבות אלה, נראה כי קביעת ועדת המשמעת, שלפיה יש להעמיד את העותר בחזקת מודע לאיסור זה, היא אך מתבקשת.

21. משונה עוד יותר הוא ניסיונו של העותר להטיל דופי בהתנהלות צוות הבחינה – בכך שלטענתו לא חידדו היטב את נהלי הבחינה, ובכך שלא וידאו כי הוא חותם על 'דף ההנחיות' כדבעי. טענה זו, מקומה לא יכירנה, שכן ברור כי האשמה לכך שהעותר לא נכח בעת הקראת ההוראות לנבחנים, רובצת לפתחו בלבד, מחמת איחורו למבחן. מה גם, כפי הנטען על-ידי המשיבים, ולא הוכחש על-ידי העותר, צוות המשיגים חזר וחידד את נהלי הבחינה, גם בשלב שבו העותר נכח כבר באולם הבחינה, וקשה עד מאוד לקבל את טענתו כי ישב בַּיָּדָה הכתה והיה כה שקוע במבחן, עד כדי כך שלא האזין לחידוד הנהלים. מכל מקום, גם אם לא הקשיב לנהלים, ודאי שאין בכך כדי להטיל דופי בעבודת המשיגים, שנראה כי פעלו כמצופה מהם.

22. אשר לסעד של השבת כספי האגרה, העותר לא הצביע על מקור נורמטיבי המחייב את המשיבים להשיב לו את האגרה ששילם, בהינתן העובדה שהתייצב וכתב את הבחינה (לעניין זה ראו: תקנה 2 לתקנות הרבנות הראשית לישראל (אגרות), התשע"ו-

2016). גם לגבי יתר טענות העותר, הן בנוגע לעניינו הפרטני, הן בנוגע לסמכותה של מועצת הרבנות הראשית להתקין את "נוהל ועדת המשמעת לנבחנים" – לא מצאתי ממש.

23. לבסוף, אינני מוצא לנכון להעתר לבקשת העותר לחסות את שמו ופרטיו המזהים. בקשת העותר מתמצית במשפט לקוני, בפתח העתירה, שלפיו חשיפת שמו עלולה לפגוע בפרנסתו בעתיד. העותר לא טען לפגיעה בפרטיותו, ואף לא הבהיר מהו הבסיס הנורמטיבי שעליו הבקשה לאיסור פרסום נשענת. מעבר לכך, נראה כי הבקשה ממילא אינה עומדת באמות המידה הקיימות בדין להטלת איסור פרסום, גם בהינתן חשש מסוים לפגיעה בפרנסה עתידית (ראו, למשל, רע"א 482/13 אליהו חברה לבטוח בע"מ נ' פלונית, פסקה 13 (23.4.2013); עע"מ 4601/21 סלים א.נ. ניהול והשקעות בע"מ נ' ד"ר משה ברקת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, פסקה 12 (1.8.2021)).

24. בשולי הדברים אציין, כי לאחר שהוגשה תגובה מקדמית מטעם המשיבים, הגיש העותר "בקשה לקבלת פס"ד בהיעדר הגנה", מחמת הגשת תגובת המשיבים באיחור של יום אחד. לטענתו, תגובת המשיבים הוגשה אמנם ביום 6.6.2023 – הוא המועד שנקבע להגשתה (לאחר מספר ארכות) – אלא שהיא נשלחה לאחר השעה 17:00, ולפיכך עליה להיחשב כאילו שנשלחה ביום למחרת, היינו בתאריך 7.6.2023. בקשתו-זו של העותר, אינה ברורה עד תום, שכן בשלב זה לכל היותר ניתן להוציא צו על-תנאי, וממילא אז יוגש תצהיר תשובה מטעם המשיבים. מכל מקום, גם אם היה מקום לכך שהמשיבים יבקשו ארכה קצרה בהתחשב בשעת ההגשה, ודאי שאין בנסיבות העניין הצדקה למתן פסק דין בהעדר הגנה המורה על קבלת העתירה. לנוכח כלל האמור, אין בבקשה שהגיש העותר כדי לשנות מהתוצאה שאליה הגעתי, כדלקמן.

אשר על כן, דין העתירה להידחות על הסף, בהעדר עילה להתערבות שיפוטית בהחלטת ועדת המשמעת לפסול את בחינתו של העותר.

העותר ישא בהוצאות המשיבים, בסך של 7,500 ₪.

ניתן היום, ט' בתמוז התשפ"ג (28.6.2023).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט